

Dokumentnamn
YTTRANDE

Datum
2023-06-26

Vårt diarienummer
1.1.3-2023-03233
GD-2023-116
Ert diarienummer
S2023/00244

Handläggare
Abraham Mellkvist-Roos

Mottagare
Regeringskansliet
Socialdepartementet
E-post:
s.remissvar@regeringskansliet.se

En uppväxt fri från våld: En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)

Vetenskapsrådet har granskat utredningens förslag utifrån sitt uppdrag att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden samt de särskilda uppgifter som myndigheten har i sin roll som forskningsfinansiär och forskningspolitisk rådgivare.

Sammanfattning

Vetenskapsrådet stödjer förslaget om särskilda insatser för att skapa trygghet och förebygga våld i miljöer där barn vistas, men har synpunkter på genomförandet.

Vetenskapsrådet tillstyrker förslagen om att barn ska ha en självklar roll inom kunskapsutvecklingen, samt förbättring av uppföljningen av våld som drabbar barn.

Vetenskapsrådet stödjer i huvudsak förslagen i avsnittet Tillgången till kunskap ska öka, men har synpunkter på genomförandet av förslagen.

Vetenskapsrådet är positiv till förslaget ”Tillgängliggöra samlad information om kunskapsbaserade metoder”, med vissa synpunkter.

Vetenskapsrådet har inga synpunkter på övriga förslag i utredningen.

15.1.5 Särskilda insatser ska vidtas för att skapa trygghet och förebygga våld i miljöer där barn vistas

Det är positivt att utredningen föreslår en tvärsektoriell kommission bestående av experter, myndigheter och ideella organisationer för att ta fram evidensbaserade åtgärder för att motverka kränkningar och mobbning i skolmiljön. Om förslaget genomförs är det viktigt att svensk och internationell expertis omfattar internationellt erkända forskare från alla relevanta ämnesområden. På detta sätt säkerställs inte endast att

åtgärdsförslagen är evidensbaserade och förankrade i forskningsfronten, utan även att professionen ges tillfälle att lyfta viktiga forskningsfrågor till akademien.

15.5.1 Barn ska ha en självklar roll inom kunskapsutvecklingen

Officiell statistik spelar en viktig roll för forskning och kunskapsutveckling. Utredningens förslag om att ge Folkhälsomyndigheten ansvar att leda ett utvecklingsarbete för att tillvarata barns synpunkter och erfarenheter relaterat till våld är därför välkommet. Det är också positivt med nationella undersökningar eftersom det ökar kunskapen om barns situation.

Vetenskapsrådet välkomnar också ett uppdrag till Etikprövningsmyndigheten att se över behov och hinder avseende undersökningar som baseras på uppgifter från barn. Utan möjlighet att genomföra forskning avstannar kunskapsutvecklingen. Förslag som kan förbättra förutsättningarna för barn att delta i forskning är därför välbehövliga och välkomnas. Eftersom barns personliga integritet även i framtiden behöver skyddas är det dock viktigt att de förslag som presenteras är väl avvägda.

15.5.2 Uppföljningen av våld som drabbar barn ska förbättras

Det behövs tillförlitlig statistik för forskning och kunskapsutveckling. Vetenskapsrådet stödjer därför utredningens förslag om återkommande nationella prevalensundersökningar om våld mot barn.

Dessutom delar Vetenskapsrådet utredningens bedömning om att det behövs nationell uppföljning av primärvårdens och socialtjänstens arbete. I sammanhanget är det viktigt att påpeka behovet av goda förutsättningar för sekundäranvändning. Vetenskapsrådet har i ett tidigare remissyttrande (SOU 2021:34) påtalat att ett samlat helhetsgrepp avseende behov av att följa upp hälsa och dela hälsoinformation är centralt, vilket har lyfts av olika aktörer i ett flertal olika utredningar.

15.5.3 Tillgången till kunskap ska öka

Vetenskapsrådet ser positivt på ett långsiktigt arbete för att stimulera forskning inom området våld mot barn. Det kan handla om att på lång sikt skapa bättre förutsättningar för framstående forskningsmiljöer eller utlysa riktade projektmedel under en period, beroende på rådande omständigheter. Eftersom kunskapsutvecklingen inom området våld mot barn omfattar tvärvetenskaplig forskning och utredningen beskriver stora kunskapsbehov om komplexa förhållanden kan ett nationellt forskningsprogram vara värdefullt. Det finns dock risker med särskilda satsningar som behöver beaktas.

Det existerar redan flera forskningsprogram som omfattar forskning om våld mot barn, exempelvis Fortes nationella program för våld i nära relationer och

hedersrelaterat våld, forskning om psykisk hälsa, samt prevention och folkhälsa. Vetenskapsrådet har dessutom nationella forskningsprogram om brottslighet och segregation. De särskilda satsningarnas antal och delvisa överlapp försvårar forskarnas möjlighet att orientera sig i finansieringssystemet. Därutöver kan satsningarna likriktade effekter när medel riktas mot närbesläktade områden där samma forskare är aktiva. Risken finns därmed att framtidens problem inte prioriteras tillräckligt högt.

Det finns därmed skäl att låta forskningsfinansiärer närmare analysera om forskning om våld mot barn bäst stimuleras genom ett nytt forskningsprogram. Oavsett hur forskning inom området stimuleras är det viktigt att utlysningar är så breda och öppna som möjligt. En satsning bör heller inte utesluta utökade medel för grundforskning inom relevanta ämnesområden såsom sociologi, kriminologi, hälsa och psykologi.

Vidare anser Vetenskapsrådet att ett statsbidrag till stöd för praktisk forskning, metodutveckling eller implementering, som utredningen föreslår, behöver utformas för att i hög grad beakta forskningens kvalitet. Prioriterade forskningsprojekt behöver hålla hög vetenskaplig kvalitet och inte endast adressera identifierade kunskapsluckor. Den främsta anledningen till detta är att forskning av lägre kvalitet har små förutsättningar att generera tillförlitliga resultat som kan implementeras. Det är även viktigt att forskningens perspektiv bibehålls i metodutveckling och implementering, till exempel genom aktivt deltagande av forskare.

15.5.4 Tillgängliggöra samlad information om kunskapsbaserade metoder

Ökad spridning av kunskapsbaserade metoder för att förebygga och förhindra våld mot barn är högst önskvärd. Tyvärr fokuserar utredningen på beprövade metoder, inte evidensbaserade metoder, och jämför förslaget med Socialstyrelsens metodguide. En kartläggning av metodernas evidens bör inkluderas i den samlade informationen för att öka möjligheterna till att våld mot barn effektivt kan förhindras.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Katarina Bjelke efter föredragning av samordnaren Abraham Mellkvist-Roos. Vid den slutliga handläggningen har även tillförordnade chefsjuristen Victoria Söderqvist deltagit.

Katarina Bjelke
Generaldirektör

Abraham Mellkvist-Roos
Samordnare

Kopia

Utbildningsdepartementet:

Per-erik.yngwe@regeringskansliet.se

Utbildningsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se